

KAPSZULA KÖNYVTÁR

CHARLES DICKENS

Karácsonyi ének

EURÓPA KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST, 2026

www.alexandra.hu • www.moobius.hu
www.europakiado.hu

MÁSODIK STRÓFA

Az első szellem a háromból

Amikor Scrooge felébredt, olyan sötét volt, hogy ágyából kikukucskálva alig tudta megkülönböztetni egymástól az áttetsző ablakot és a homályos falakat. Szúrós szemmel próbált áthatolni a sötétségen, ám ekkor egy közeli templom harangja ütni kezdte a negyedeket. Várta hát az órát.

Meglepetésére a nagyharang a hatodik után elütötte a hetediket, majd a nyolcadikat, és így tovább, egészen tizenkettőig; akkor megállt. Tizenkettő! Hiszen éjjeli kettő volt, amikor lefeküdt! Elromlott a toronyóra. Jégcsap kerülhetett a gépezetbe. Tizenkettő!

Megnyomta ismétlőórája rugóját, hogy korrigálja azt a nevetséges harangot. A szapora kis pulzus tizenkettőt vert – azután megállt.

– Ez lehetetlen – mondta Scrooge –, nem aludhattam át egy egész napot meg egy fél éjszakát. De az is lehetetlen, hogy valami történt a napkoronggal, és most valójában déli tizenkettő van!

A gondolat úgy megijesztette, hogy kimászott az ágyból, és tapogatózva odabotorkált az ablakhoz. Le kellett törölnie a zúzmarát a köntöse ujjával, hogy láthasson valamit, de így is igen keveset látott. Csak annyit tudott kivenni, hogy még mindig nagyon ködös és hideg az idő; nem szaladgáltak emberek, nem volt semmiféle nyüzsgés, holott kétségkívül lett volna, ha az éjszakának valahogy sikerül elkergetnie a fényes napot, és birtokba vennie a világot. Ettől megnyugodott, hiszen a „három nappal ezen váltó bemutatása után fizessen ki Mr. Ebenezer Scrooge-nak, avagy megbízottjának ennyit meg ennyit" csupa értéktelen amerikai kötvénnyé válna, ha a számlálható napok megszűnnének.

Scrooge visszabújt az ágyba, és gondolkodott, és gondolkodott, és gondolkodott, de sehogy sem értette a dolgot. Minél többet gondolkodott, annál inkább összezavarodott, és minél inkább

igyekezett nem gondolkodni, annál többet gondolkodott.

Marley kísértete nagyon felkavarta. Hiába lyukadt ki alapos megfontolás után oda, hogy álom volt az egész, agya – mintha csak erős rugó röpítené – mindahányszor visszaugrott a kiindulópontra, és megint törhette a fejét: „Álom volt, vagy nem volt álom?"

Ebben a lelkiállapotban feküdt, míg el nem kongattak még három negyedet, s akkor hirtelen eszébe jutott, hogy a kísértet azt mondta: látogatóra számíthat, amikor egyet üt az óra. Elhatározta, hogy ébren kivárja az órát, s mivel éppúgy nem tudott volna elaludni, mint a mennybe menni, alighanem ez volt a legokosabb, amit tehetett.

Olyan lassan pergett le az utolsó negyed, hogy nemegyszer már azt gyanította, mégis elszundíthatott, és nem vette észre az óraütést. Aztán beleharsant a fülébe.

– Bimm-bamm!

– Negyed – mondta Scrooge.

– Bimm-bamm!

– Fél! – mondta Scrooge.

– Bimm-bamm!

– Háromnegyed – mondta Scrooge.

– Bimm-bamm!

– Eljött az óra – mondta diadalmasan Scrooge –, de más semmi!

Kibökte ezt, még mielőtt megszólalhatott volna a toronyóra, de most megszólalt: mély, tompa, üreges és búskomor hangon egyet ütött. A szobában fény villant, és valaki elhúzta az ágya függönyét.

Mondom, egy kéz elhúzta az ágya függönyét. De nem a lába felől, és nem is a háta mögött, hanem éppen ott, amerre az arca volt. A függönyt tehát elhúzták, és Scrooge félig felkönyökölve szemtől szembe találta magát a túlvilági jelenéssel, amely elhúzta: olyan közel volt hozzá, mint most én önökhöz, márpedig én itt állok a könyöküknél.

Különös alak volt, szinte gyermeki, vagy inkább vénséges vén, mintha valami természetfeletti közegen át látná, minek révén eltávolodott tőle, és gyerekméreteket öltött. Nyakáig, sőt válláig érő haja öregesen kifehéredett, de az arcán nem volt egyetlen ránc sem, a bőre pedig egészen rózsás-

nak tetszett. Karja nagyon hosszú volt, és izmos, akárcsak a keze, mintha rendkívüli erő lakozna benne. Finom formájú lábszára és lába feje, akárcsak a felső tagjai, csupaszok. Hosszú inge hófehér, derekán szép, fényes öv csillogott. Kezében friss zöld magyalág, ám a tél e jelképével szöges ellentétben ingének szegélye nyári virágokkal volt kihímezve. A legfurcsább mégis az volt, hogy a feje búbjából ragyogó fénysugár szökkent fel, amely mindent bevilágított; valószínűleg azért is szorongatott sapka gyanánt a hóna alatt egy jókora oltókupakot, hogy az érdektelenebb pillanatokban elfedhesse vele.

De nem, amint Scrooge most már nyugodtabban szemügyre vette, kiderült, hogy mégsem ez a legfurcsább sajátossága. Ugyanis az öve hol itt, hol ott szikrázott és csillogott, ami az imént még fénylett, homályba merült, úgyhogy az egész alak kivehetősége egyfolytában változott: hol egy karja volt, hol egy lába, hol húsz lába, hol két lába fej nélkül, hol feje test nélkül, és a szétfoszló részeknek a körvonalai sem látszottak a sűrű sötétben, amibe beleolvadtak. Aztán, lássanak csodát, megint teljes egész lett: tiszta és jól kivehető.

– Te vagy az a szellem, akinek érkezését megjövendölték nekem? – kérdezte Scrooge.

– Igen!

Lágy, szelíd hang volt. Annyira halk, mintha az alak nem is ott állna előtte, hanem a messzeségből szólna.

– Ki vagy te, mi vagy te? – érdeklődött Scrooge.

– Múlt karácsonyok szelleme vagyok.

– Régmúltaké? – kíváncsiskodott tovább Scrooge, mert nem feledhette a jelenés törpe termetét.

– Nem. A tieidé.

Talán Scrooge maga sem tudott volna válaszolni, ha megkérdezik, hogy miért, de hirtelen különös vágy fogta el, hogy sapkástul lássa azt a szellemet; arra kérte hát, hogy fedje be a fejét.

– Micsoda? – kiáltotta a kísértet. – Evilági kézzel máris kioltanád a fényt, amit hozok? Nem elég, hogy te is azok közül való vagy, akiknek szenvedélyei e sapkát megteremtették, és hosszú éveken át arra kényszerítettek, hogy a homlokomba húzva viseljem?

Scrooge nagy tisztelettel közölte, hogy nem akarja megbántani, sőt arról sincs tudomása,

hogy élete bármely szakaszában szántszándékkal „felsipkázta" volna a szellemet. Majd pedig bátorkodott az iránt érdeklődni, hogy mi a jövetele célja.

– A te boldogulásod! – válaszolta a kísértet.

Scrooge kifejezte háláját, de magában arra gondolt, egy kiadós, háborítatlan alvás jobban elősegíthetné a boldogulását. A szellem azonban mintha meghallotta volna, hogy mire gondol.

– Akkor hát a jó útra térítésed. Figyelmezz!

Előrenyújtotta erős kezét, és szelíden megfogta Scrooge karját.

– Kelj fel, és jöjj velem!

Scrooge hiába vetette volna fel, hogy az időjárás és az éjjeli óra nem éppen alkalmas gyalogos közlekedésre, hogy az ágya meleg, de a hőmérő fagyot jelez, hogy nincs rajta más, csak a papucsa, a hálóköntöse és a hálósapkája, s hogy ráadásul meg is van hűlve. A szorítás jóformán nőies volt, mégis ellenállhatatlan. Felkelt, de látva, hogy a szellem az ablak felé indul, rimánkodva belekapaszkodott a köntösébe.

– Én halandó ember vagyok – tiltakozott –, le fogok pottyanni.

– Hadd érintselek meg *itt* – mondta a szellem, Scrooge szívéhez illesztve tenyerét –, és nem esik bajod!

Alig hangzottak el e szavak, máris áthatoltak a falon, és egy vidéki úton álltak, amelyet mindkétfelől mezők szegélyeztek. A nagyvárosnak nyoma veszett. Színét sem lehetett látni. Vele együtt eltűnt a sötétség meg a köd: tiszta, hideg téli nap volt, hó borította a földet.

– Jóságos ég! – mondta Scrooge, amint kezét összekulcsolva körülnézett. – Itt nevelkedtem. Itt éltem gyerekkoromban!

A szellem szelíden nézett rá. Finom érintését, habár könnyed volt és pillanatnyi, még mindig érezte magán az öregember. Ezernyi illat szállongott a levegőben, ezernyi gondolat, remény és öröm fűződött hozzájuk, amelyeket már réges-rég elfelejtett!

– Remeg a szád széle – mondta a kísértet. – És mi ez itt az arcodon?

Scrooge szokatlanul akadozó hangon azt motyogta, csak egy pattanás, és arra kérte a szellemet, vezesse, amerre kívánja.

– Hát ismered az utat? – kérdezte a szellem.

– Ismerem-e? – kiáltotta Scrooge. – Bekötött szemmel is eltájékozódnék.

– Furcsa, hogy mégis annyi éven át elfelejtetted – jegyezte meg a kísértet. – Gyerünk!

Elindultak az úton, és Scrooge minden kaput, minden oszlopot és fát megismert; azután egy kis mezőváros tűnt fel a távolban, hídjával, templomával, kanyargó folyójával. Bozontos szőrű pónik ügettek feléjük, fiúk ültek a hátukon, és odakurjantottak más fiúknak, akiket meg parasztemberek hajtotta bricskák és szekerek hoztak. A fiúk jókedvűek voltak, s úgy kiabáltak egymásnak, hogy a tágas mezők megteltek vidám danájukkal, s még a csípős levegő is derűsen nevetett hallatára!

– Ezek csak régvolt dolgok árnyai – mondta a kísértet. – Nem érzékelik, hogy itt vagyunk.

Egyre jöttek a víg utazók, és Scrooge valahányukat megismerte, meg is tudta volna nevezni. Miért örült ennyire, hogy láthatja őket? Miért csillogott hideg szeme, miért lódult meg a szíve, amint sorra lehagyták? Miért töltötte el gyönyörűséggel, hogy víg karácsonyt kívántak egymás-

nak, amint elváltak a keresztutaknál, s hazaindultak? Mit jelentett Scrooge-nak a víg karácsony? Le a víg karácsonnyal! Mi hasznát vette valaha is?

– Az iskola még nem ürült ki egészen – mondta a kísértet. – Még van ott egy magányos kisfiú, akiről elfeledkeztek a barátai.

Scrooge tudta. És sírva fakadt.

Letértek a főútról, rá egy ismerős dűlőre, s hamarosan egy fénytelen vörös téglából emelt udvarházhoz értek, amelynek tetején szélkakas koronázta kis kupola volt, abban meg egy harang. Jókora építmény, de rosszra fordulhatott a sora, mert tágas helyiségeit szinte semmire sem használták, falai nyirkosak, penészesek voltak, ablakai betörtek, kapui elkorhadtak. Baromfi járkált kodácsolva az istállóban, a kocsiszíneket és fészereket felverte a fű. Odabenn sem őrizte meg régi állapotát; a sivár folyosóra belépve sok tárt ajtajú termet láttak, de mind szegényesen volt bútorozva, hidegen, üresen kongtak. Földszag terjengett a levegőben, didergető csupaszság érződött, korai, gyertyalángnál való felkeléseket, silány reggeliket idézett.

Scrooge és a szellem végigment a folyosón, s egy ajtóhoz értek a ház hátuljában. Jöttükre kitárult, és hosszú, kietlen, bánatos szobát fedett fel, amelyet még kietlenebbé tettek a dísztelen deszkapadok és asztalok. Magányos kisfiú ült az egyiknél, pisla tűz közelében, és Scrooge egy padra roskadt, úgy siratta rég elfeledett, szegény önmagát.

Minden egyes visszhang a házban, minden egyes egérkaparászás és -visítozás a faborítás mögött, az elhanyagolt udvaron a kiolvadóban levő ereszcsatorna minden egyes csöppenése, a csüggedt nyárfa lombtalan ágai közt motozó szellő minden egyes sóhaja, az üres raktár ajtajának minden egyes nyikordulása, még a tűz minden egyes szisszenése is ellágyítóan hatott Scrooge szívére, és ő újból szabad folyást engedett könnyeinek.

A szellem megérintette a karját, és régi önmagára mutatott, aki szorgosan olvasott. Odakinn az ablaknál hirtelen megjelent egy idegenes öltözetű ember, csodásan élethű és tisztán kivehető, és csak állt ott övébe dugott fejszével, egy tűzifával megpakolt csacsi kötőfékjét fogva.